

Kāju pārvērtības Nr. 2 + Nr. 3

Aprīlī Dr. Mauriņa klīnikas ārsti un mēs, IEVAS Veselības meitenes, no visām dāmām, kuras martā, rakstot vēstuli un sūtot savu varikozo vēnu fotogrāfijas, pieteicās mūsu kopīgajā akcijā *Lai kājas veselās un skaistas!*, izraudzījāmies trīs, kurām klīnikas ārsti slimās vēnas izoperētu pilnīgi bez maksas. Tāds sociāli atbalstošs labais darbiņš. . .

Pirmā uz operāciju galda gulās VINETA SĪLE no Bebreņes, bet tagad pienākusi kārtā pārējām divām dāmām – MAIGAI GROSBAHAI no Vecumniekiem un ANNIJAI LIEPKALNEI no Salaspils.

«Arī 80 gados gribas smukas kājas!»

IEVAS Veselības lasītājas MAIGAS GROSBAHAS rīts šodien ir sācies agri – pulksten sešos, kā jau katru dienu. Bet tā vietā, lai dotos uz kūti un apkoptu gotiņas, dēls Juris Maigu ir atvedis no Vecumniekiem uz Rīgu, kur Dr. Mauriņa klīnikā viņai tiks veikta vēnu operācija.

Maigai tas ir liels notikums, un, kārtējot papīrus reģistratūrā, viņa neslēpj, ka jūtas satraukta. «Pirms pusotra gada Stradiņa slimnīcā man mainīja sirds vārstuli, bet tad nebiju tik nobijusies kā šodien. Anestēziologs pateica: «Es būšu jūsu Miedziņš!», un vairāk neko neatceros. Taisni brīnums – tu pamosties un izrādās, ka kaut

kas ir jau bijis! Pēc operācijas atkopos ļoti labi, liekas, toreiz bija vairāk spēka, nekā ir tagad. Šodien operācijas laikā būšu nomodā.»

Neskatoties uz satraukumu, Maigas kundze ir arī ļoti priecīga. «Maijs man ir vismīļākais mēnesis: viss zied un plaukst, lakstīgala dzied, dzeguze kūko un balodis sev puspūru dēj! Un tagad vēl tieku pie operācijas! Turklāt 25. jūnijā man ir dzimšanas diena, un pēc tam, kad apēstas pirmās zemenes, jau atkal nāk rudens,» viņa smejas.

Maigas kundze atklāj, ka vēstuli IEVAS Veselībai rakstījusi viņas meita Iveta. «Parādīju meitai žurnālu un teicu: «Redzi,

Pirms gulēt Maigu uz galda, daktere vēlreiz rūpīgi izpēta viņas vēnas dupleksultrasonogrāfijā. «Skatieties, šis apaļais, tumšais laukumiņš ekrānā ir paplašināta vēna.»

kas tur rakstīts? Būtu jau labi, ja arī man varētu *salabot* kāju.» Nu, un meita tā arī izdarīja – lai būtu labi! Man ir ideāli bērni,» priecājas nīprā kundze, kura ir arī trīs mazbērnu vecmāmiņa.

90 mieti ar kāju zemē

«Varbūt vēnām par sliktu nāca tas, ka 17 gadus strādāju par šuvēju,» spriež Maiga. «Visu laiku bija jāspiež pedālis – šujmašīna strādāja ļoti ātri. Atmodas laikā dabūju zemīti un

pārcēlos uz dzīvi laukos, katru dienu ganībās ar kāju dzinu govīm mietus zemē – kādus 90 mietus ik dienu! Tagad man ir tikai trīs gotiņas – brūna, balta un Latvijas zilā – skaistas kā modeles. Un mietus dzenu ar āmuri! Bet gadu jau arī man daudz – astoņdesmit!»
«Vai tik pasē nav kāda kļūda?» no sirds izsaku komplimentu.

«Jā, arī astoņdesmit gados gribas veselās un smukas kājas.

Foto – Inese Austruma

Slidinot iekārtas uzgali pa Maigas kāju, daktere skaidro tālāk: «Paplašinājums ir tuvu ādai, tādēļ ir izspiedies uz āru, bet patiesībā pie tā vainīga ir lielā zemādas vēna. Vēnas normālais izmērs ir aptuveni divreiz mazāks nekā paplašinājuma vietā.»

Lāzērooperācija notiek ultrasonogrāfijas kontrolē. «Agrāk nācās pajauties tikai uz tausti un anatomijas zināšanām, bet vēnu varikozē katram cilvēkam ļoti atšķiras. Griezieni arī bija gari, jo vēna bija jāmeklē. Lūdzām pacientiem paklepot, jo tad vēnu varēja labāk noķert, lai iezīmētu tās atrašanās vietu. Operācijas nereti bija neveiksmīgas – gadījās, ka izoperēta tika veselā vēna, bet slimā palika neskarta. Daudziem tika bojāti limfvadi – kāja pēc operācijas kļuva nevis tievāka, bet resnāka,» saka flebologs un klīnikas vadītājs Uldis Mauriņš, kas šodien ir asistējošā ārsta lomā. «Tagad varam katram pacientam nodrošināt precīzu un tieši viņam pielāgotu ārstēšanu.»

Tagad man vairs nevajadzēs staigāt garajās biksēs, lai gan laukos tajās ir ērtāk,» Maiga smejojot atbild. Vēl vakar viņa stādījusi kartupeļus, un saka, ka gulšņāt nav viņas dabā. Neskatoties uz pasas diemdi, dzīvo un saimnieko vienā. «Ja vajag palīdzību, tad ir zvans draugam – ja netiek dēls, palīdz kaimiņi.»

Nav neatliekami, bet gaidīt arī nevajag

Maigas ārste ķirurģe ALISE DIDRIHSONE pastāsta, ka

pacientei labajā kājā ir lielās zemādas vēnas mazspēja. «Pagaidām Maigas kundzei slimība ir atgriezeniskā stadijā. Ir izveidojies tā dēvētais reflukss: asinīm būtu jāplūst virzienā uz augšu, uz sirdi, bet vēnu mazspējas dēļ un gravitācijas iespaidā daļa no tām *krit lejā*. Neveicot operāciju, ar laiku pieaugtu spiediens vēnās, un vēlāk apkārtējos audos sāktu krāties šķidrums, kas rada tūsku un hronisku iekaisumu, izjaucot ādas dabīgās aizsargspējas. Rodas ekzēma,

Māsa palīgs Jānis Masjeņikovs iedod Maigai gumijas bumbiņu, ko turēt operācijas laikā. «Vai būs stipras sāpes kājā un tad jāspiež bumbiņa?» vaicā Maiga. «Stipras nebūs,» mierina Jānis.

paplašinātas vēnas var diezgan ātri radīt čūlas, jo audu atjaunošanās spējas samazinās un mainās arī ādas vielmaiņa. «Mēs nevaram pateikt, cik ātri vai lēni slimība attīstīsies, tādēļ patlaban ir īstais brīdis, kad ar vismazāko iespējamo iejaukšanos likvidēt patoloģiju.»

Kad daktere vaicā, vai Maiga labajā kājā jūt sāpes, viņa atbild: «Ja ir sāpes, es tās paciešu. Nogurumu gan vakarā jūtu.» Pēc iztaujāšanas par ikdienā lietotajām zālēm un reakciju uz anestēziju, pienācis laiks gulēt uz operāciju galda. Nieka 15 minūtes, un viss ir jau galā! Maigas kundze nespēj vien nobrīnīties, ka kāja *salabota* tik ātri. «Drusku sāpīga bija anestēzijas durstišana, gaidīju, kad tā beigsies. Bet, kad beidzās, viss bija galā,» secina Maiga. Pēc dūriena vietas nosaitēšanas viņa var celties un pati doties uz palātu, lai pārgērbtos un aprunātos ar ārstu par pēcoperācijas periodu. Nevajag pat kompresijas zeķi! ▶▶

Svarīgs brīdis – Maigas ārste Alise Didrihsone ievada vēnā lāzeru, kas to aizkausē un noslēdz. «Vēlāk organisms slēgto vēnu uzsūks, un asinis turpmāk ceļos pa veselajām vēnām pareizajā virzienā uz sirdi,» paskaidro daktere.

Pēc operācijas Maigas kundze priecājas par ārstes Alises Didrihsones sacīto, ka kustēties ne tikai drīkst, bet arī vajag.

Kā ir tagad?

Kad nepilnu mēnesi vēlāk atkal sazinos ar Maigas kundzi, viņa atklāj, ka pirmajā nedēļā jutusi dūrienu vietas un bijuši zilumi, bet tie ātri pārgājuši, un tagad kājas ir vieglas kā jaunai meitenei. «Pazuduši arī vēnu izpīlējumi, un es jutos burvīgi, esmu ļoti apmierināta un pateicīga! Sāku domāt, ka tagad varētu ar šortiem staigāt.

Man klājas labi. Govis, kaķi, miļš suns, bezdelīgas kūti un stārķis ligzdā, vēl dārziņš jāravē un puķes jāstāda – darba daudz! Ar lielu interesi gaidu, kāds būs manas Latvijas zilās govs teliņš, kam drīz jānāk pasaulē. Sirds man saremontēta, kāja izoperēta – tagad atlicis vēl tikai zobu protēzes nomainīt,» atvado ties smej Maiga.

«Beidzot ir laiks man!»

Otra šodienas paciente – salaspiliete ANNIJA LIEPKALNE (31) – ikdienā strādā par reģistratori aptiekā Rīgas Austrumu klīniskajā universitātes slimnīcā. Viņa ir divu mazu jaunkundžu, divus gadus vecās Evijas un četrgadīgās Elīzas, māmiņa. «Paplašinātas vēnas ir arī manai mammai un vecmammai. Man problēmas sākās aptuveni pirms desmit gadiem un pastiprinājās grūtniecības laikā. Nēsāju kompresijas zeķes, bet pēc dzemdībām vēnas izpīlējās vēl vairāk.»

Annijas ārste ir ķirurģe SINTIJA LAPSA, un viņa atklāj, ka varikozās vēnas, kas izspiežas virspusē, patiesībā ir mazākā bēda. Annijas stumbra vēna vietām ir sasniegusi jau teju centimetru lielu diametru un jāoperē visā garumā. Tas ir daudz, un daktere būtu gribējusi Anniju redzēt pie sevis jau krietni agrāk. Vēnu mazspējas dēļ Annijas kāju klāj izpīlējušies atzarojumi. «Ar laiku tie izspiestos vēl vairāk, kļūtu vēl izlocītāki, tajos palēninātos asinsrite, un tas nozīmē paaugstinātu trombožu risku. Vienīgais veids, kā to mazināt bez operācijas, ir staigāšana, nedaudz lielāks šķidrums patēriņš un kompresijas zeķu valkāšana, taču atšķirībā no operācijas slimību tā neārstē,» pamāca ārste.

Annija arī piekrīt, ka operāciju vajadzēja jau agrāk, bet dzīve ieviesa savas korekcijas. «Meitas dzima viena pēc otras,

«Vakaros kājas pietūka, jutu smagumu un brīžiem arī dedzināšanu, bet ar laiku pie tā pieradu.»

Daktere Sintija Lapsa caur dūrienu pie potītes ievieto Annijas kājā katetru, kura garums pārsniedz 60 centimetrus.

abas baroju ar krūti, un īsti neatlika laiks padomāt par sevi. Vakaros kājas pietūka, jutu smagumu un brīžiem arī dedzināšanu, bet ar laiku pie tā pieradu. Kad izlasīju *IEVAS Veselībā* par akciju, sapratu, ka ilgāk atlikt rūpes par sevi vairs nevar. Pieteikumu akcijai aizsūtīju pēdējā dienā, un biju ļoti priecīga, uzzinot, ka man tiks dāvināta operācija. Ceru, ka kājas būs skaistas un gludas un vairs nesāpēs.»

Ne vairs simptomu, ne kompleksu!

Mēnesi pēc operācijas Annija beidzot ir tikusi vaļā no kompresijas zeķēm un no kompleksiem par kājas izskatu – arī! «Visi nepatīkamie simptomi ir pazuduši – ne vairs

sāp, ne pampst, ne jūtu kādu smagumu. Nekas vairs neliecina, ka kāja ir tikusi operēta,» priecājas Annija.

Tiesa, viņa atklāj, ka pirmajā nedēļā pēc operācijas kāja sākusī sāpēt vairāk. Sazinoties ar ārsti, tika secināts, ka pie vainas ir iekaisums, taču tā ārstēšanai nevajadzēja lietot antibiotikas – pietika ar ibuprofēnu. Daktere Annijai pastāstījusi, ka šādos gadījumos var izmantot arī limfodrenāžas masāžu, taču pēc dažām dienām sāpes bija jau pazudušas. Grūtāk bija, sākoties karstajam laikam, kad vēl vajadzēja valkāt kompresijas zeķes, bet nu Annija pilnā mērā var izbaudīt vasaras priekus.

Tagad par operāciju sākusī domāt arī viņas mamma. «Pastāstīju, ka nebija nemaz tik sāpīgi, kā gaidīju, operācija notika ātri un sadzija arī ātri.»

Annijas ceļš līdz gludām kājām

PIRMS OPERĀCIJAS. Annijas kreisās kājas apakšstilbu klāj izpīlējušies vēnu zari, kas sagādā kompleksus.

UZREIZ PĒC OPERĀCIJAS. Par izpīlētajiem vēnu zariem liecina vairs tikai padzisis flomāstera zīmējums un mazi plāksterīši griezienu vietās.

OPERĀCIJAS LAIKĀ. Pēc tam, kad ar lāzeru noslēgta slimā vēna, daktere Sintija Lapsa ar tamboradatai līdzīgu instrumentu cauri smalkiem iegriezumiem izvelk tievām sliekām līdzīgos vēnu zarus.

Mēnesi pēc operācijas. Kājas veselas, un Annijai smukās kleitas un īsie svārkī!

Annija kopā ar savu dakteri Sintiju Lapsu. Darbiņš padarīts, nu var smaidīt!

Divi jautājumi dakterim Mauriņam

1. Līdz cik gadiem var operēt vēnas?

Ja vien nav nekādu kontraindikāciju, lāzeroperāciju var veikt arī cilvēkiem cienījamā vecumā. Agrāk, pirms 30 gadiem, pacientiem 80 vai 90 gadu vecumā, turklāt pēc tam, kad piedzīvots miokarda infarkts un bijusi nopietna sirds operācija kā Maigas kundzei, mēs teiktu, ka par vēnu operāciju, visticamāk, jāaizmirst. Toreiz vēnas operēja ķirurģiski vispārējā narkozē, slimnīcā vajadzēja pavadīt vismaz nedēļu, un cilvēks vēl mēnesi pēc tam nevarēja pastaigāt. Bet tagad pēc operācijas pacients uzreiz var celties un doties mājās.

2. Vai drīkst veikt lāzeroperāciju grūtniecības laikā?

Nē, jo gaidību laikā atšķiras sievietes hormonālais stāvoklis, un grūtniecība ietekmē arī audu struktūru. Bet pēc dzemdībām, optimāli pēc 8–12 mēnešiem, kad māmiņa beigusi barot bērnu ar krūti, hormonālais fons ir stabilizējies un sievietes svārs ir atgriezies pirmsdzemdību līmenī, vēnu problēmas jāatrisina. Tas ir svarīgi, jo ar katru nākamo grūtniecību vēnas paplašinās vēl vairāk, turklāt pieaug trombozes risks. Gaidot operāciju, noteikti jāvalkā kompresijas zeķes.